

Kvinnor och hantverk i Hille

När ämnet kom på tal tänkte jag först på pinnspetsar och Greta Gäfvert. Greta arbetade som s k hemsyster i Hille och hon bodde tillsammans med sin mamma på Prästvägen i Varva. Hennes stora intresse var att göra pinnspetsar. Hon utvecklade egna mönster och varianter och hennes konstverk är fantastiska att se. Vi visar några av hennes alster här, men detta är endast en bråkdel av hennes produktion. Bilderna kan inte göra dukarna riktig rättvisa, men det kanske kan ge en vink om vilket arbete som är nedlagt och vilket brinnande intresse Greta hyste för sitt hantverk.

Det är inte lätt att finna material om pinnspetsens historia och hur man går tillväga för att göra en pinnspets.

Det finns ett fåtal mönsterböcker på biblioteket i Gävle och dessa tar inte upp pinnspetsen särskilt utan tillsammans med liknande tekniker.

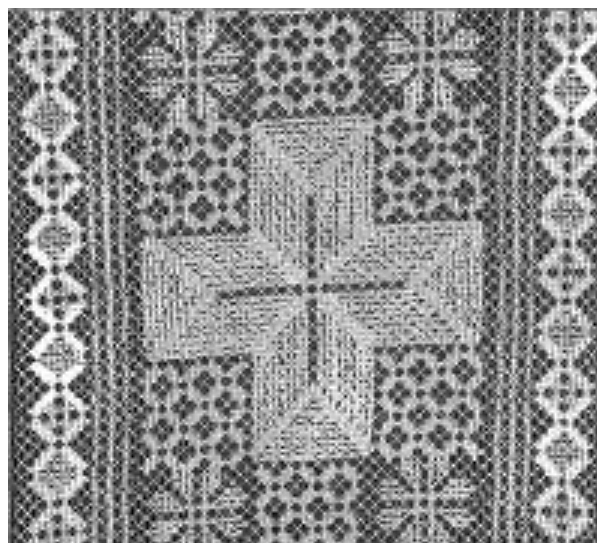
Ett gammalt urklipp ur ICA-kuriren har framför allt legat till grund för denna artikel. Tyvärr har jag ej kunnat datera urklippet men det förefaller härröra sig från 1960-talet. I Gästrikland har man av tradition knutit diagonala nät som man sedan fyllt med olika typer av stygn.

I andra delar av landet har man knutit andra typer av nät som sedan fyllts med olika typer av stygn. Enligt Greta Hedlund i Storvik, en av pinnspetsens förkämpar för några decennier sedan, slog man pinnspetsar i Gästrikland redan i början av 1800-talet. De användes som piydnad på bl a sänglinnet. Enligt historien var det de fattigaste i socknen som var de skickligaste på att slå pinnspets, men pinnspets var ingen fattigmansvara utan tvärtom var det en spets för de förmögna gårdarna. Pinnspets lärs fortfarande ut på Västerbergs folkhögskola. Idag är det inte så vanligt med pinnspets som handarbete, men Greta Gäfvert arbetade med pinnspetsar fram till sin död i slutet av 1980-talet. Hur gör man pinnspetsar? Ja, enkelt uttryckt bestämmer man först vilken typ av pinnspets man vill göra, knyter ett nät som passar till detta, stärker nätet i en blandning av gelatin och spänner upp det i en ram.

När nätet är helt torrt kan man börja brodera. Man använder två typer av stygn; korsstygn och stoppsöm. I de traditionella mönstren dominerar färgerna vitt, rosa och blått, men Greta Gäfverts pinnspetsar är broderade med bl a både vitt, beige, gult, grått, rött och mörkblått.

Resultatet är fantastiskt. Greta gjorde bl a en pinnspets i beige och vitt till altaret i förrättningsrummet i Hille prästgård.

Anna Wedin

[Hillebygden, Nr. 1, 2000]